

Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 20.051.235
Карпатського національного
Університету імені Василя Стефаника
доктору мистецтвознавства,
професору, професору кафедри
дизайну і теорії мистецтва
Бабій Надії Петрівні
(76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57)

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата архітектури, доцента, завідувача кафедри архітектури і дизайну Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу **Яценка Олексія Федоровича** на дисертацію **Левицького Андрія Степановича** на тему «**Концепції декоративності в реставрації кінця XX початку XXI століття**», подану на здобуття ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація з галузі знань 02 Культура і мистецтво.

Актуальність теми дисертації. Робота Левицького Андрія Степановича є результатом дослідження одного з аспектів декоративності творів мистецтва, а саме набуття декоративними елементами видозмін після застосування реставраційних заходів. Базою для дослідження стали твори мистецтва, декоративність яких має історичну, художню, національну, суспільну цінності, зокрема пам'ятки монументального мистецтва з декоративними елементами скульптури, стінопису, облицювання, кованими та дерев'яними виробами. У дослідженні вперше в науковому мистецтвознавчому аспекті теоретизовано поняття концепцій декоративності в реставрації, розроблено методику формування та сформовано концепції декоративності в реставрації кінця XX початку XXI століття, а також на основі підбраного та проаналізованого автором фактологічного матеріалу виявлено особливості концепцій декоративності в реставрації пам'яток у окресленому часовому проміжку на території Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської областей.

Дисертаційне дослідження містить аналіз термінології, вивчення еволюції реставраційної діяльності в історичному аспекті, порівняння поглядів на

збереження культурної спадщини різних світоглядних систем та вивчення декоративності як семантичного ресурсу в середовищі перебування людини. У дисертації А. Левицький також звертає увагу на роль громадських ініціатив у формуванні руху за збереження об'єктів культурної спадщини.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Тематичне спрямування дисертації узгоджено з програмою і є складовою частиною науково-дослідницької роботи кафедри дизайну і теорії мистецтва Карпатського національного університету імені Василя Стефаника «Актуальні питання культурології, теорія та історія культури» (державний реєстраційний номер 0117U004571) та здійснює вагомий внесок у розвиток культурологічних досліджень кінця XX початку XXI століть.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації підтверджується використанням широкої джерельної бази, наукової літератури, даних електронних інформаційних ресурсів, а також використанням комплексу загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Виведення наукових тверджень у дисертації здійснено автором з використанням базових теоретичних положень з інших галузей наук. Зокрема, виведення поняття концепції декоративності в реставрації ґрунтується на загальнонауковому визначенні поняття концепції та її основних структурних елементів. Ґрунтовність дослідження, структурованість основних положень і узагальнень у дисертації базується на вивченні історії розвитку реставраційної діяльності та еволюції поглядів на декоративність у творах мистецтва, та підтверджується зібраним фактологічним матеріалом, який демонструє важливість досліджуваного явища. До наукового матеріалу у роботі залучено порівняльний теоретичний та практичний досвід різних міст України, країн Європи та Японії, що розширило коло вивчення дієвих практик та вирішення питань концепцій декоративності в реставрації. Використані методи дослідження сприяли всебічному висвітленню поставлених у науковій роботі завдань та формуванню висновків, які доводять багатогранність явища декоративності, що поєднує в собі історичні, художні, соціокультурні та естетичні аспекти.

Наукова новизна результатів дисертації. Результати дослідження А. Левицького беззаперечно містять наукову новизну, що проявляється передовсім у самостійному введенні в науковий обіг поняття «концепції декоративності в реставрації» та вдалій спробі його визначення. Використавши структуру загальнонаукового поняття «концепції» автор випрацював структуру

власного поняття «концепції декоративності в реставрації», в основу якої покладено ідеї та принципи декоративності при реставрації творів мистецтва. Формулювання ідей та використання усталених принципів реставрації створило базу для формування власне концепцій декоративності, як способу теоретичного означення явища декоративності в реставрації, які автор застосував при аналізі реставраційно-відновлювальних практик та звів до табличної форми. Новизна дослідження проявляється також і у виявленні суспільних очікувань від реставрації декоративності пам'яток архітектури шляхом опитуванням респондентів методом анкетування, результати якого є показовими на тлі аналізу реставраційно-відновлювальних практик.

Теоретичне та практичне значення отриманих наукових результатів.

Теоретичне значення результатів наукової роботи виявляється в удосконаленні методики дослідження декоративності в реставрації архітектури. Одним з найвагоміших аспектів практичного значення отриманих результатів дослідження є внесення до наукової термінології сучасного мистецтвознавства нового поняття – «концепція декоративності в реставрації», та формулювання його дефініції. Основні положення та висновки роботи можуть бути застосовані при укладанні енциклопедичних видань, формуванні лекційних програм, методичних посібників для здобувачів освітніх рівнів «бакалавр», «магістр» в галузі «Культурологія».

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Наукова праця А. Левицького має вибудовану структуру, є самостійним та завершеним дослідженням. Робота загальним обсягом 295 сторінок, з яких 176 сторінок основного тексту, має анотацію, перелік умовних скорочень, складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (234 позиції), 4 додатків. У вступі зазначено обґрунтування та актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет дослідження, мету і завдання, окреслено територіальні та хронологічні межі дослідження, описано наукову новизну, зв'язок роботи з науковими темами, а також обґрунтовано теоретичне та практичне значення дослідження. Перший розділ дисертації присвячений аналізу термінологічної бази, зокрема дослідженню поняття «декоративності», «культурної спадщини», «пам'ятки», «реставрації» та суміжних понять, а також вивченню літературних джерел – наукових праць як українських, так й іноземних науковців. У межах цього ж розділу автором описано методологічну основу дослідження. У другому розділі А. Левицьким досліджено еволюцію реставраційної діяльності та значення

декору архітектурного твору в контексті розвитку реставраційних теорій, при цьому особливу увагу зосереджено на вивченні концепцій світових реставраційних практик – від моменту зародження діяльності зі збереження творів мистецтва до сьогодення. Розгляд семантичного аспекту декоративності архітектурного твору – питання, якому в дисертації присвячено окремий підрозділ, дав змогу розширити коло завдань реставрації декоративних елементів, як впорядкованої гармонійної системи та засобу комунікації з глядачем. У заключному, третьому розділі наукової роботи, автор зосереджується на аналізі реставраційно-відновлювальних практик пам'яток монументального мистецтва окресленого часового проміжку та територіальних меж. Для досягнення об'єктивності результатів автором розширено географію розташування об'єктів дослідження із залученням інших міст України та країн Європи. Згадані у розділі громадські ініціативи щодо збереження пам'яток та описані результати проведеного соціологічного опитування продемонстрували опрацювання автором не тільки об'єктів збереження, а й чинників впливу на їхній поточний стан. Загальні висновки структуровано відповідно до поставлених автором завдань, вони є науково обґрунтованими та свідчать про вміння оперувати опрацьованим матеріалом. Список використаної наукової літератури та ілюстративного матеріалу вказує на достатній рівень опрацювання досліджуваної проблематики. Оформлення списку відповідає вимогам Національного стандарту України 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Таким чином, дисертація Андрія Степановича Левицького містить результати власних наукових досліджень, відзначається науковою новизною та актуальністю, написана на відповідному науковому рівні, має продуману структуру, містить усі необхідні складові та відповідає вимогам наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 щодо оформлення дисертації.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових працях. Основні положення дисертації А. Левицького висвітлено у 3 одноосібних статтях, виданих фаховими збірниками категорії «Б» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», та в 4 тезах матеріалів звітних, всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності. Аналіз змісту дисертаційної роботи А. Левицького вказує на те, що праця є самостійно виконаним науковим дослідженням, всі результати отримані автором особисто. Порушень академічної доброчесності

(академічного плагіату, текстових запозичень без посилань, фабрикацій та фальсифікацій) не виявлено, цитування джерел є коректним та відповідає правовим нормам і правилам цитування.

Дискусійні положення та зауваження до змісту наукової роботи.

Попри загалом високий науковий рівень та беззаперечні позитивні сторони роботи, вважаємо за доцільне вказати на допущені автором огріхи та недоліки.

1. Звертаємо увагу на орфографічні та окремі стилістичні огріхи, а також на неоднорідне застосування транслітерації імен та прізвищ іноземних авторів: у тексті трапляються імена та прізвища, написані як кирилицею, так і латиницею. Доцільно було б подавати прізвища іноземних авторів в єдиному форматі – мовою оригіналу або в транслітерації українською мовою.

2. Результати проведеного автором соціологічного опитування дали змогу оцінити погляди респондентів на якісний аспект зовнішнього вигляду архітектурного твору, проте, на думку опонента, не відображають їхнього ставлення до художньо-естетичного аспекту, що є не менш важливим для повноти дослідження обраної теми. Зокрема серед запитань відсутні ті, що стосуються надмірної чи недостатньої декоративності, колірного вирішення тощо.

3. В дисертації глибоко досліджено історичний розвиток світової пам'яткоохоронної діяльності та концепції реставрації у країнах Західної Європи, водночас недостатньо висвітлено історичний розвиток концепцій реставрації в Україні, зокрема в першій половині XX століття, що є основою для розуміння формування її подальшого розвитку, включно з сьогоденням.

4. Попри чисельність проаналізованих автором об'єктів культурної спадщини відсутня чітка регламентація їх аналізу, що вимагає поділу за територією розташування, видом образотворчого мистецтва, характером реставраційного втручання тощо. Така структура дослідження систематизує зібрані дані, дає можливість виявити нові прогалини досліджуваного явища та порівняти отримані результати для формулювання чітких висновків.

Втім, висловлені зауваження не применшують загального позитивного враження від роботи, яка є цілісним завершеним науковим дослідженням, їх можна розглядати як пропозицію для подальших наукових розвідок.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, з якої вона подається до захисту. Представлене дисертаційне дослідження, проведене А. Левицьким, відповідає предметній галузі заявленої спеціальності 023 «Образотворче

мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», галузі знань 02 Культура і мистецтво.

Висновок про відповідність дисертації вимогам. Загалом, враховуючи актуальність обраної теми дослідження, його структуру, зміст та наукову новизну отриманих результатів, дисертаційну роботу Левицького Андрія Степановича на тему «Концепції декоративності в реставрації кінця ХХ початку ХХІ століття» слід вважати самостійним завершеним науковим дослідженням, яке виконане на належному науково-теоретичному, методичному та емпіричному рівні, що має комплексний та логічний характер, містить положення, які характеризуються науковою новизною та мають практичне застосування, і яке відповідає всім вимогам рівня наукової кваліфікації здобувача, що зазначено у наказі Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) щодо оформлення дисертації, а також у «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затверджену Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами), що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а її автор Левицький Андрій Степанович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво зі спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Опонент:

кандидат архітектури, доцент, завідувач
кафедри архітектури і дизайну Івано-
Франківського національного
технічного університету нафти і газу

Олексій ЯЩЕНКО